

7. *vymeďte v následujících větách všechny přísudky jmenné se sponou. Řekněte, z čeho se přísudek skládá.*

Chřestější jsou stejně jako ostatní plazi velmi vnímaví na teplo. Všechny domy na tom sídlíšti jsou na chlup stejné. Bez vymalování by ten pokoj byl příliš tmavý. Teploměr je přístroj na měření teploty. Společným předkem současných plemen psů je pravděpodobně vlk. Je vůbec chůze na 50 kilometrů zdravá? Starší než já byla v naší třídě jen Gábina. Původně byly všechny opice stromovými zvířaty. Hugo je lhář všemi mastmi mazaný. Na večerní procházky byl Pavel zvyklý od dětství.

8. *Vyhleďte všechny holé přísudky. Řekněte, zda jde o přísudek slovesný, nebo o přísudek jmenný se sponou.*

K mikrofonu přistoupil nějaký muž v tlustých brýlích a oznámil, že bude zvolena nejlepší maska. Z toho jsem usoudil, že protivník nemá moc dobrý zrak. V současném lékařství je velký důraz kladen na prevenci, kam patří například i očkování. Pokud je zákazník se službami cestovní kanceláře nespokojen, co podnikne? Stará už nevěděla kudy kam, a vylezla v té ouzkości na půdu a pořád bědovala, co to ta nešťastná holka provedla. Vlak uháněl krajinou a tatínek seděl klidně za stolem a jedl knedlíky se zelím, což zapíjel pivem, které ze sklenice vůbec nevyšpláchno, tak byl ten jídelní vůz odpérováný.

14. *Určete ve větách složený přísudek. Řekněte, zda jde o přísudek slovesný, nebo sponově-jmenný.*

Ten člověk musí být Japonec. Pavel začal studovat atomovou fyziku. Naštípát dřív někomu můžeme, to je pravda. V té čepici můžeš být podezřelý. Smím se

vás na něco zeptat? Jarka přestala být od toho okamžiku mou přítelkyní. Bratr chce začít studovat na vysoké škole cizí jazyky. Kolemjdoucí zůstal stát v němém úžasu. Ve škole jsme se nemohli s děvčaty domluvit. Začínáš být trochu drzý.

18. *V tomto cvičení jsme vybrali věty, v nichž je v přísudku užito slovesa být. Vaším úkolem je říct, zda jde o přísudek slovesný, nebo jmenný se sponou.*

Jindra byl náhle nemluvný. Dům byl postaven za půl roku. Prý upíří jsou! Nejlepší by byla jahodová zmrzlina. Budeme klukům a děvčatům z celé Řásnovky vzorem a budeme pořádát různé hry a závody pro nečleny klubu. Jedenáct závodníků mohlo být odměněno hodnotnými cenami. Jsou dosud lidé, kteří neumějí číst ani psát. Bertík z toho byl úplně vyjevený. Bude z něho dobrý automechanik. Každýlová a Liliátoři jsou masožravci, a proto jsou jejich zuby dobře

21. *Vyhleďte přísudky. Řekněte, čím jsou vyjádřeny.*

Když přijel do Prahy a zapsal se na techniku, bylo mu, jako by v sobě jaro cítil. Je přece všeobecně známo, že dieta musí být taková, aby pacientovi neškodila.

ale přesto mnozí lidé na to zapominají a při první příležitosti tuto zásadu porušují. Musím přiznat, že zákusky byly vynikající, ale ta káva nebyla taková, jakou jsem si ji představoval. Když ses podíval z okna, viděls, že venku je, že bys psa nevyhnal. Sousedův Ivoš neustále leží v knihách a dalo by se dokonce říct, že slovník je mu tím, čím je pro lékaře teploměr. Je takový, že nerad slyší kritiku, a přesto ho mnozí navrhuji za člena třídní samosprávy.

30. *Řekněte, který tvar přísudku byste v následujících větách užili. Kde jsou možné oba tvary, zhodnoťte je z hlediska stylistického.*

Eva je smutná // smutna. Ještě není mrtvý // mrtev. S tou úlohou už jsem hotov // hotový. Jsem stár // starý a chud // chudý jako kostelní myš. Kotě bylo stále hladové // hladovo. Jsem si jist // jistý svým úspěchem. On nebyl mocný // mocen slova. Dítě bylo zvědavé // zvědavý, co se stane do Vánoc. Pěchota musí být schopná // schopná rychlých přesunů na velkou vzdálenost. Co je mi platný // platen ten lístek, když večer nikam nesmím. Jsme živi // živí a zdraví // zdraví. Ten král nebyl nikdy mocný // mocen.

31. *Řekněte, který tvar přísudku byste v následujících větách užili.*

Tibetská náhorní plošina byla vyzdvížena // vyzdvížená střetnutím masivů Indie a Číny. Už dlouho je vypracována // vypracovaná technika nočního plašení ptáků. Byl jsem vychováván // vychovávaný otcem. To dítě je rozmazleno // rozmazlené. Nebyl mi doručen // doručení žádný vzkaz. Byl teď k hajnému

obrácen // obrácený zády. Skupina turistů byla při bouři zasažena // zasažena bleskem. Náš byt je perfektně uklizen // uklizený. Bylo vypočítáno // vypočítané, že úbytek hmoty zeměkoule nemá překročit osm tisíc tun. Dívka byla pěkně oblečena // oblečená.

51. *Určete v následujících větách podmětovou skladebnou skupinu a potom holý podmět. Řekněte, čím je holý podmět vyjádřen.*

Pořádní lidé takové problémy nemívají. Někdo klepe na dveře. Na zasedání bylo potvrzeno odhodlání pokračovat v dialogu. Já jsem tehdy ještě ten problém nechápal. Kdo se zúčastní soutěže? Nejste vy také ve volných chvílích vynálezce? Případalo mi to nesmyslné. Mladý se tedy zeptal tety ještě jednou. Vadí mi neustále poslouchat totéž. Kdo má hlad, tomu dám ještě rohlík se salámem. Ten vám umí vyprávět pohádky! Prý bude brzy následovat i zvýšení ceny nafty. Po návratu

53. Pokuste se rozhodnout, které z podstatných jmen v 1. pádě je ve větě podmět. Využijte při tom uvedených testů.

Brno je velkoměsto. Kniha je nejlepší přítel člověka. Dědeček je důchodce. Stěhovavý pták je vlaštovka. Škola je základ života. Jazyk je systém. Petrův strýc je invalida. Voda je tekutina. Tvá rada je hloupost. Velryba je savec. Zahálka je jed. Mrkev je zelenina. Myši jsou potvory.

63. Určete v následujících větách podmět. Vysvětlete, proč je vyjádřen 2. pádem. Větu pak přeformulujte tak, aby podmět byl vyjádřen 1. pádem. Na horách letos napadlo sněhu! Po ráně ani památky nezůstalo. Tam ti bylo lidí! Na stole stálo ještě pět nedopitých sklenic. Matce v poslední době přibýlo v obličejí vrásek. Nebylo člověka, který by mu pomohl. Přes noc napadalo ze stromu jablek! Každý víkend se rozjíždí mnoho rodin za kulturou do velkoměsta. Není důvodu, proč bych se měl snažit. Těch dvacet korun mi nepomůže.

64. V následujících větách jsou podměty vyjádřeny předložkovým pádem. Vyhleďte je a řekněte, proč jsou vyjádřeny právě předložkovým pádem, a nikoli 1. pádem.

Rozdá se po pěti kartách a hraje se. Svě lampy rozžehlo na sta mušek v trávě. Každému nám bylo nabídnuto po hrušce. U tety se dívají na televizi až do konce vysílání. Na obou koncích jarmarku bylo po planetáři s papouškem.

92. Vyhleďte holé předměty. Řekněte, na jakém slovním druhu předmět závisí a jaký větný člen tento slovní druh vyjadřuje.

Národ ten, toužící po svobodě, bojoval statečně. Hráť karty celou noc by mě teda opravdu nebavilo. Matka mi poručila umýt okna. Otec, unavený celodenní prací na zahradě, usnul ještě před večeří. Někdo by se mu bál poslat telegram.

Návrh předložený konferenci obsahoval důležitá opatření. Potěšil mě svými známkami. V tom filmu šlo o jednoho spisovatele dopisujícího právě svůj nejnovější román. Je nebezpečné čistit skvrny u otevřeného ohně.

95. Vyhleďte přechodná slovesa a určete jejich předmět. Pokuste se vytvořit věty s přísudkem v trpném rodě (ne vždy je to možné).

Petr nenávidí hady. Naše Janička se bojí hada. Pavel má hlad. Opička louská oříšky. Neopatrně se dotkl chlapce. Lituji Petra. Soused umí matematiku. Petr se zřekl odměny. Pan Novák učí zeměpis. Děti pouštěly draky.

97. Řekněte, zda tučně označené větné členy jsou předmětem, nebo příslovečným určením. Zdůvodněte to.

Hodinu hrál na kytaru. Už jsi někdy letěl **helikoptérou**? Mrkal na ni **očima**. Zamílovala se **do svého učitele**. Architekti dnes navrhují domy **počítači**.

112. V následujícím cvičení jsou předměty ve 2. pádě. Určete, zda jde o vazbu slovesa, nebo o významově motivované užití 2. pádu místo vazebného 4. pádu.

Náš Frantík se bojí psů. Už nemám ani koruny. Babička navařila guláše, že jsme ho ani nemohli sníst. Zželelo se mu matky. Takových názorů jsem už slyšel! Gymnasta udělal několik přemetů. Systematicky se zbavoval všech kompromitujících fotografií. Našel jsem deset hříbků a mnoho kuřátek. Pan radní se usilovně domáhal svých privilegií. Hašek dal v podzimní části ligy jedenáct branek. Všimni si té dívky u okna. Ten vypil vína!

124. V následujících větách určete druh tučně označeného příslovečného určení. Pokuste se při tom použít principu náhrady vedlejší větou.

Šel matce **pro rohlíky**. Při psaní vždycky kousal tužku. **Přes své stáří** ještě neměla na obličejí ani vrásky. Nohy mu klesaly **únavou**. On **ve spánku** mluví! **Po vyučování** chodili kluci na hřiště. **Rozčilením** ani nedýchal. Poslalí syna

pro doktora. **Do vynesení rozsudku** bude ve vazbě. **S poctivostí** nejdál dojdeš. **V případě vítězství** dostanou hráči vysokou prémii.

125. V těchto větách už budou tučně označena jen příslovečná určení příčiny/důvodu, podmínky, přípustky a účelu. Pokuste se je rozlišit, využijte při tom opět princip náhrady.

Sparta **proti všemu očekávání** titul obhájila. **Při nedostatku vláhy** květiny často vadnou. **Samou radostí** je rozplakala. **Díky Petrově radě** jsem se tam nezesměšnil. Někdo tam volá **o pomoc**. Pozvali je na chalupu **na oslavu narozenin**. **Za jeho nevhodné chování** ho často kritizovali. **Bez tvé pomoci** bych to byl nedokázal. **Na důkaz své nevinny** zasadil lípu kořeny vzhůru. **Přes opětovné protesty veřejnosti** se spalovna staví dál.

129. Pokuste se pomocí otázkového testu rozhodnout, zda tučně označené výrazy mají funkci příslovečného určení, nebo předmětu.

Dokoupilovi vážně uvažovali o **výměně bytu**. Změnila ses, moje milá, k **nepoznání**. Chlapče, vždyť jsi cítil **tabákem**. Ty hodinky jsem zdědil po **babičce**. Počítáme s **tvou pomocí**. Musíme šetřit **elektrickým proudem**. Spal jsem **celou noc**. **Za svobodu** budeme bojovat. Raněný se svíjel **bolestí**. Ostrované se živí **rybami**. **O tvé rady** nestojím. Myška rychle proklouzla **dírou v plotě**. Zavezl auto **do garáže**.

196. Vyhledejte doplňky. Řekněte, kterým slovním druhem je doplněk vyjádřen a na kterých větných členech je závislý.

Moje matka pracuje už dlouho v kanceláři jako sekretářka. Nikdy jsem neviděl mého přítele Tonda tak veselého. Našeho velitele povýšili na plukovníka. Strýc tehdy hrál tenis coby amatér. Jsem ráda, že se manžel vrátil z lázni klidnější. Vážím si Pavla jako lékaře. Pomoz mi ubohému. Z nemocnice jsem se vrátil zdrav. Pozvali mě k soudu coby experta. Ovoce jíme umyté.

199. Řekněte, jakým větným členem jsou přídavná jména v následujících větách.

Papír je docela zničen, už si ani nepřečtete, co na něm bylo napsáno. Ten rozšlápnutý pudl vydrží výt do pánova příchodu. Podle jeho ponětí je tato modlitba pro účel uzdravení starostova zbytečná. Rozhodnutý, že zůstane až do poslední chvílky před deštěm, utrl travní stéblo. Jde první a přede všemi, oslepen sluncem, a vede před sebou průvod chlapů. Na tomto místě mírně vyvýšeném lze přehlédnout celý kraj. Neodnese ho rozjařený větrík, vznikající někde mezi lesy. Sotva byl vyhnán otcem z domova, přišel opět na faru. Roztažen do všech stran, vyvalenýma očima zkoumal nebeské hvězdy. A Matěj je žízňiv tak nezřízeně, že se tomu sám podivuje.

131. Nahrad'te jednu z vět v souvětích přechodníkovou konstrukcí.

1. Když vylil do mechu všechny své nešťastné slzy, zvedl hlavu a poslouchal.
2. Babka ho pustila a pečlivě přitom zavírala dveře, jako by měla strach z loupežníků.
3. Když jsem se poněkud rozkoukala, spatřila jsem ve světlejším obdélníku okna obrys Petrovy hlavy.
4. Když ji spatřila, rozesmála se jako potok.
5. Bránil se proti útokům a uváděl přitom pádné argumenty na svou obhajobu.
6. Máňa pocítila žárlivost, když je přistihla na cestě k Staroměstskému náměstí.
7. Když připil ženichovi a nevěstě, hodil do zlatnice prsten.
8. Zakoupili refraktor z pozůstalosti soukromého hvězdáře a darovali jej technice.
9. Do jejich hovoru se vložila věž cimbálem svých hodin a zvěstovala jim úžasnou už hodinu.
10. Když to Bruncvík uslyšel, šel na hrad a lev s ním.
11. Když umývá nádobí, bratr si zpívá.
12. Když se Janička češe, bedlivě se pozoruje v zrcadle.

122. Řekněte, zda jsou u nich vysazené výrazy doplněny nebo příslovecným určením průvodních okolností. Kde je to možné, nahrad'te doplněk příslovecným určením průvodních okolností a naopak.

1. Žebračka seděla na lavičce **příkrčená**.
2. Pohlédla na vojáka strachujíc se o dítě.
3. Pepina si brala Matěje **s vědomím**, že Vincek patří do rodiny.
4. Žák seděl v lavici **vzpřímeně**.
5. Přišel **s veselou**.
6. **Zamyšlen** lámal třísky.
7. Odešel **bez pozdravu**.
8. Pokoušel se **v běhu** vzpomínat, kterak to bylo na Havránce.
9. Olga odcházela **usměvavá**.
10. Jeho názory přijímal **s jásotem**.

123. Řekněte, jakým větným členem jsou přídavná jména a přídavná v následujících větách.

1. Papír je docela zničen, už si ani nepřečtete, co na něm bylo napsáno.
2. Ten rozšlápnutý pudl vydrží výt do pánova příchodu.
3. Podle jeho ponětí je tato modlitba pro starostovo uzdravení zbytečná.
4. Rozhodnutý, že zůstane až do poslední chvílky před deštěm, utrl travní stéblo.
5. Jde **vzpřímený** a přede všemi, oslepen sluncem, a vede před sebou průvod chlapů.
6. Na tomto místě **mírně vyvýšeném** lze přehlédnout celý kraj.
7. Neodnese ho **rozjařený** větrík, vznikající někde mezi lesy.
8. Sotva byl **vyhnán otcem z domova**, přišel opět na faru.
9. **Roztažen do všech stran**, vyvalenýma očima zkoumal nebeské hvězdy.
10. A Matěj je **žízňiv tak nezřízeně**, že se tomu sám podivuje.

133. Vyhledejte všechny doplňkové věty. Pokud je to možné, nahrad'te je doplňkovým infinitivem.

1. Díval se na ni, jak masiruje naběhlé klouby nohou.
2. Zahlédl již krajského dragouna, jak u kočáru zastavuje.
3. Učitel jasně slyšel, jak malý Pavlík hraje etudy.
4. Několik výrostků ho zahlédlo, jak hledí do zrcadla.
5. Najednou si povšimla Míti, že usnul.
6. Cítil, že někde hoří.
7. Našel jsem otce, jak ležel v posteli a pokuřoval si.
8. Zastihl lékaře, jak sedí u lože se svěřenou hlavou.
9. Viděl jsi už Haška, jak střílí penalty?
10. Pozoroval strážné, jak chodí z konců mostu do středu.